

Asia: VN/31820/2023

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö TE-palvelut 2024 - asetuskokonaisuudesta

Lausunnonantajan lausunto

Asetus 1: Valtioneuvoston asetus julkisista työvoimapalveluista

Asetuksen asiasisältöä ei oltaisi olennaisesti muuttamassa nykyisestä sääntelystä, lähinnä muutokset koskevat toimivaltaista viranomaista. Järjestämislain kohdat jatkavat siten työllistymissuunnitelman laatimisen ja hyväksymisen osalta nykyisiä käytäntöjä. Tampereen kaupunki pitää hyvänä, että suunnitelmien hyväksymisen tapojen monimuotoisuus näkyy lainsäädännössä auki kirjoitettuna.

Työnhakuvelvollisuutta koskeva kohta on erittäin yksityiskohtaisesti säädelty jo tällä hetkellä. Tampereen kaupunki jälleen kerran tuo esiin valtavan työmäärän, joka henkilöstöllä kohdentuu erilaisiin asiakkaan toimintaan liittyviin seurantoihin, selvittelyihin ja sen valvomiseen, onko asiakas noudattanut laissa määriteltyjä velvollisuuksiaan. Tampereen kaupunki näkee, että valvontatyö pitäisi tapahtua digitaalisten järjestelmien kautta, jotta henkilöstö pystyy keskittymään aitoon, tuloksekkaaseen ja yksilölliseen työnvälitykseen ja kohtaannon edistämiseen.

Tampereen kaupunki toteaa, että nykyinen erittäin säädelty työvoimapalvelumalli on kustannuksiltaan kallis ja valtion siihen osoittamat resurssit ovat riittämättömät. Valtion tulee rahoittaa kunnille TE-uudistuksessa siirtyvät tehtävät 100-prosenttisesti.

Tampereen kaupunki katsoo, että sekä palveluprosessien että ohjausmallien tulisi mahdollisimman hyvin vahvistaa kuntien toimintaedellytyksiä työllisyyden ja elinvoiman edistämiseksi. Julkinen talous on haasteissa kautta linjan, ja kuntatalouteen kohdistuu erityisiä paineita.

Asetusesityksen luvut 4-9 noudattelevat nykyistä lainsäädäntöä, joten Tampereen kaupungilla ei ole niihin kommentoitavaa.

Asetus 2: Valtioneuvoston asetus työvoimapalveluiden ohjauksesta

Järjestämislain 3 luvussa säädetään työvoimapalvelujen ohjauksesta ja valvonnasta. Kansallisesti on perusteltua, että julkisten työvoimapalvelujen yleinen ohjaus, kehittäminen ja valvonta kuuluvat työ- ja elinkeinoministeriölle.

Työllisyyden edistämiseksi on myös tarpeellista asettaa Suomessa kansallisia tavoitteita. On perusteltua, että valtioneuvosto vahvistaa hallituskausittain valtakunnallisia tavoitteita työllisyyden

edistämislle työ- ja elinkeinoministeriön esittelystä. Valtakunnalliset tavoitteet ja niiden seuranta on kuitenkin syytä pitää varsin yleisellä tasolla. Kunnat ja työllisyysalueet asettavat alueellaan mm. kuntastrategioista johdettavia omia tavoitteitaan elinvoimalle, työllisyyden edistämislle, työvoiman saatavuudelle ja työvoimapalveluille, sillä alueellisesti ja paikallisesti eri kokoisten kuntien ja eri alueiden tilanteet ovat keskenään varsin erilaisia.

Kansalliset tavoitteet tulisi määritellä tasolle, jossa niiden seuranta ja arviointi ja mahdollinen vertailtavuus on tarkoituksenmukaista ilman tulkinnallisuuksia ja erillisiä alueellisia valtion pitämiä seurantakeskusteluja sekä KEHA-keskuksen tarkalle tasolle menevää seurantamittaristoa, jonka myötä myös virhearvioinnit alueiden keskinäisen vertailun osalta kasvavat. On huomioitava, että valtiolta kuntiin siirtyvien työvoimapalvelujen lisäksi kunnissa on keskenään erilaisia toimintatapoja, joilla työllisyydessä tavoiteltavaa tulosta saadaan aikaan. Kunnat panostavat työllisyyden edistämiseen työvoimapalvelujen järjestämisen lisäksi itsehallintonsa ja yleisen toimialan puitteissa monin eri tavoin. Näin ollen kuntien ja alueiden vertailtavuus KEHA-keskuksen taholta tulee olemaan vuosi vuodelta yhä vaikeampaa. Seurannan ja valvonnan sijaan olisikin tarpeen kehittää valtion ja kuntien välistä yhteistyötä.

Tampereen kaupunki pitää valtakunnallisen työllisyyden edistämisen neuvottelukunnan roolia valtakunnallisten tavoitteiden asettamisessa ja tarkastamisessa tarkoituksenmukaisena. Neuvottelukunnan toimintatapana tulisi painottaa sidosryhmien aitoa vuorovaikutteisuutta ja osallistamista valmisteluun sekä toimijoiden näkemysten huomioimista valmistelussa. Pöytäkirjoista tulisi olla luettavissa kokouksen päätökset nykyisin neuvottelukunnassa käytäntönä olevien yleisten keskustelumuidioiden sijaan.

Kuntien edustusta, jäsenmääriä ja paikkajakoja määriteltäessä tulisi huomioida, että suurimpien järjestäjien, C6- ja C23-kaupunkien, kokonaisvastuu työllisyyspalvelujen järjestämisestä on koko Suomen mittakaavassa erittäin merkittävä. Paikkajaossa tulisi ottaa huomioon suurten alueiden vastuu uudistuksesta ja palveluista ja siten edellä mainittujen vastuukuntien riittävät vaikutusmahdollisuudet neuvottelukunnassa. Yksittäinen kunta ei ilman riittävää työvoimapohjaa voi toimia työvoimapalvelujen järjestäjänä, eikä myöskään kantaa järjestäjän rooliin kuuluvaa vastuuta.

Tampereen kaupunki pitää perusteltuna, että neuvottelukunnan jaostot voivat koostua neuvottelukuntaan kuulumattomista jäsenistä, jolloin turvataan laajempi osallistuminen neuvottelukunnan alaiseen toimintaan ja riittävä asiantuntijuus koko kokonaisuudessa.

Tampereen kaupunki ei pidä tarkoituksenmukaisena alueellisia työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskusteluja. TE-uudistuksen myötä hallinnollisia rooleja eri valtion virastojen välillä ja suhteessa kuntiin tulisi keventää, ei vahvistaa. Nykyisiä valtion suunnittelemlia ohjaus-, seuranta- ja valvontarakenteita sekä useiden eri valtion virastojen roolien ja tehtävien lisäämistä ei voi pitää tarkoituksenmukaisena. Ratkaisut ovat kalliita ja itsehallinnollisten kuntien osalta perusteettomia, vaikkakin vastaavantyyppinen rakenne on ollut perusteltu silloin, kun valtion omien TE-toimistojen toimintaa on ohjattu työ- ja elinkeinoministeriöstä, KEHA-keskuksesta sekä myös ELY-keskuksista käsin.

Kansallinen tavoitetaso, toimiva neuvottelukunta rakenteineen ja rahoitus kuntien työllisyyden edistämiseen liittyvien kasvavien kannusteiden lisäksi ovat riittävä keino ohjata kuntia työvoimapalvelujen siirtyessä kuntien vastuulle. Sen sijaan liian tarkalle tasolle viety asiakaspalveluprosessien ja palvelujen säätely sekä eri valtion virastoille määritelty ohjaus-, seuranta- ja valvontavastuu rajoittavat kuntien mahdollisuuksia vaikuttaa asiakaslähtöisesti, vaikuttavasti ja kustannustehokkaasti työllisyyden edistämiseen. Valtion taholta tulevan valvonnan

lisääminen, huomioiden jo aluehallintoviranomaisen nykyiset valvontatehtävät, ei ole perusteltua uudistuksessa. Tasavertaisen yhteistyön lisäämiselle valtion ja kuntien kesken sen sijaan on merkittävää tarvetta.

Asetus 3: Valtioneuvoston asetus elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

Tampereen kaupunki pitää annetun asetusehdotuksen tarkoitusta lähtökohtaisesti perusteltuna niiltä osin, että eri toimijoiden roolien ja työvoimapalvelujen ohjaukseen liittyvän rakenteen läpinäkyvyyttä lisätään. Esitämme kuitenkin huolestuneita alueellisesti liian yksityiskohtaiselle tasolle vietävästä seurannasta sekä työvoimapalvelujen ohjauksen ja valvonnan pohjalla olevan, kehittämis- ja hallintokeskuksen saatavilla olevan tiedon riittävydestä ja laadusta. Kehittämis- ja hallintokeskuksen tosiasiallinen seurannan tietopohja rakentuu valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen kautta tai muulla tavoin kootun tiedon varaan ja jää valitettavan yksipuoliseksi.

Tampereen kaupunki tuo esiin myös osin päällekkäiset seurantatehtävät ELY-keskuksen ja KEHA-keskuksen osalta koskien kotoutumisen lakisääteisiä tehtäviä. Erityisesti ELY-keskuksen tehtäväkenttää olisi perusteltua kaventaa päällekkäisten valtion rakenteiden syntymisen ennaltaehkäisemiseksi, ja osin tehtäviä tulisi tarkastella myös ELY-keskuksen tehtävien siirtämiseksi muille toimivaltaisille valtion viranomaisille.

Tietojärjestelmäpalveluista, esimerkiksi asiakastietojärjestelmästä, saatava tieto on työvoimapalvelujen lakisääteiseen prosessiin liittyvää seurantatietoa, joka ei ota huomioon alueellisia ja paikallisia muuttujia, esimerkiksi alueen elinvoimaa kuvaavia näkökulmia. Tampereen kaupunki toteaa, että tällaisen tietopohjan avulla saatavan datan pohjalta ei voida luotettavasti tuottaa alueellista vertailutietoa.

Asetusehdotuksessa (30 a §) otetaan kantaa kehittämis- ja hallintokeskuksen velvollisuuteen tuottaa tietoa ja asiantuntija-arvio työvoimapalvelujen tuloksellisuudesta ja toimivuudesta. Tampereen kaupunki pitää ongelmallisena esitettyä tehtävää ja toteaa, että tuloksellisuusarvioinnin tekeminen kehittämiskeskukseen saatavilla olevaan dataan pohjautuen on kapea-alaista ja voi vääristää alueiden keskinäistä vertailtavuutta ja johtaa yksipuolisiin tulkintoihin työvoimapalvelujen tuloksellisuudesta.

Kehittämis- ja hallintokeskuksen työvoimaviranomaisen työvoimapalvelujen järjestämisen arviointiin liittyvä tehtävä (30 c §) jää esitysluonnoksessa epämääräiseksi. Sinällään tavoite lakisääteisten palvelujen turvaamisesta välittyy, mutta kuntien ja työllisyysalueiden rooli asetusluonnoksessa mainitun herätemenettelyn osalta tulisi avata huomattavasti seikkaperäisemmin.

Asetus 4: Valtioneuvoston asetus työllistymisen monialaisesta edistämisestä

1 § Monialaisen tuen yhteistoimintamallin johtoryhmän asettaminen ja kokoonpano

Asetusluonnoksessa johtoryhmän toimikausi olisi viisi vuotta. Riittävän pitkä toimikausi mahdollistaa monialaiseen tukeen liittyvän asiantuntemuksen johtoryhmässä. Johtoryhmän kokoonpanossa asetus jättää tilaa paikalliselle harkinnalle esimerkiksi sen suhteen, kuinka monta edustajaa työllisyysalueelta on johtoryhmässä. Johtoryhmässä tulee olla riittävä monialainen substanssiosaaminen. Hyvinvointialueelta tulee olla sekä sosiaali- että terveyspalveluiden edustus.

Johtoryhmässä tulee olla mukana edustajia, joilla on mahdollisuus päättää asioista oman organisaationsa osalta.

Asetusluonnoksesta ei käy ilmi, kuinka menetellään, jos useampi työllisyysalue perustaa yhteisen johtoryhmän. Asetuksessa tulisikin olla kirjaus siitä, että mikäli useampi työvoimaviranomainen perustaa yhteisen johtoryhmän, tulee työviranomaisten sopia siitä, mikä työvoimaviranomaisista asettaa johtoryhmän ja johtoryhmän puheenjohtajan.

2 § Johtoryhmän tehtävät

Valtakunnalliset tavoitteet ryhdyttävät alueellista johtoryhmätyöskentelyä ja mahdollistavat valtakunnallisen vertailun. Aineistosta ei kuitenkaan käy ilmi, mikä taho asettaa nämä valtakunnalliset tavoitteet ja vastaa niiden seurannasta. Johtoryhmän tulee seurata erityisesti monialaista tukea tarvitsevien asiakkaiden määrää ja tehdä sen edellyttämiä päätöksiä. On hyvä, että johtoryhmän tehtävänä on asetuksessa mm. tukea johtavaa henkilöä tämän tehtävässä ja tuottaa seuranta- ja raportointitietoa johtavalle henkilölle.

3 § Yhteistyösopimuksen sisältö

Yhteistyösopimuksen sisällössä nostetaan esille resurssien riittävyys ja niiden tarkastaminen vuosittain. Näkemykset riittävästä resurssista voivat vaihdella suuresti toimijoittain.

Tämän vuoksi olisi syytä antaa valtakunnallinen suositus siitä, mikä on riittävä resurssi huomioiden asiakasmäärät ja asiakkaiden palvelutarpeet. Resurssisuositus tulisi suhteuttaa henkilötyövuosiin ja esimerkiksi kuukausittaisten asiakasmäärien keskiarvoihin/vuosi.

Asetus 5: Valtioneuvoston asetus työttömyysturvalain täytäntöönpanosta

Koska asetukseen tehtäisiin lähinnä toimivaltaisen viranomaisen vaihtumista koskevat muutokset, Tampereen kaupungilla ei ole asiaan lausuttavaa.

Asetus 6: Työ- ja elinkeinoministeriön asetus työvoimapoliittisen lausunnon antamisesta ja lausuntoon merkittävistä tiedoista

Työvoimapoliittisen lausunnon antamisesta ja lausuntoon merkittävistä tiedoista annettuun työ- ja elinkeinoministeriön asetukseen tehtäisiin työvoima- ja yrityspalveluiden järjestämisvastuun muuttamisesta johtuvat välttämättömät muutokset ja Tampereen kaupungilla ei ole tähän lausuttavaa.

Asetus 7: Valtioneuvoston asetus aluehallintovirastoista annetun asetuksen 13 a §:n muuttamisesta

Tampereen kaupunki pitää annettua asetusehdotusta tarkoituksenmukaisena.

Herrala Leeni

Tampereen kaupunki - Pormestari Kalervo Kummola (9.4.2024, § 53) /

Lisätietoja lausunnosta antaa työllisyysjohtaja Regina Saari (puh. 050 346 9603, etunimi.sukunimi@tampere.fi)

